

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
דבי ביטון
נעמה לזימי
יונתן מישרקי
אלי דלל
קטי קטרין שטרית

3784/25/פ

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – עבודה במסגרות טיפוליות), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 1 בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1 –
- (1) אחרי "בחוק זה" – יבוא :
- "בן משפחה" – אח, אחות, ילד, ילדה, נכד, נכדה, דוד, דודה ובני זוגם של כל אחד מאלה; ;
- (2) אחרי ההגדרה "חוק תגמול לחייל" יבוא :
- "טיפול וסיוע אישי" – שירותים המיועדים להשגחה או לסיוע בביצוע פעולות יום-יום, כהגדרתם בסעיף 223, למעט עבודות משק בית; ;
2. תיקון סעיף 174 בחוק העיקרי, בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "לעניין מי שעבד בעבודה כמפורט בפרט (ז) ללוח ח' – עבודה מועדפת במשרה חלקית תזכה במענק באופן יחסי לשיעור המשרה."
3. תיקון לוח ח' בחוק העיקרי, במקום פרט (ז) יבוא :
- (1) (ז) טיפול וסיוע אישי לאדם עם מוגבלות, לרבות ליווי והדרכה שלא בידי בן משפחה; לעניין זה, "אדם עם מוגבלות" – כל אחד מאלה :
- (א) מבוטח הזכאי לגמלת שירותים מיוחדים לפי פרק ט';

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

(ב) ילד נכה כהגדרתו בתקנות הביטוח הלאומי (ילד נכה),
התשי"ע-2010²;

(ג) מבוטח הזכאי לגמלת סיעוד לפי פרק י' ;

(ד) מבוטח הזכאי לגמלת ניידות לפי הסכם שנערך לפי סעיף
9 לחוק הביטוח הלאומי או הזכאי לסיוע בניידות ;

(ה) נכה הזכאי לתגמול לפי חוק הנכים שרופא מוסמך ראשי
שנתמנה לפי תקנה 2(א) לתקנות הנכים (טיפול רפואי), התשי"ד
-1954³, קבע כי הוא זכאי לליווי לאנשים עם מוגבלות קשה, לפי
אמות מידה שיקבע שר הביטחון ;

(2) טיפול וסיוע אישי שלא בידי בן משפחה למי ששוהה בכל אחד
מאלה, לרבות ליווי בהסעה :

(א) בית החולים כמשמעותו בסעיף 24 לפקודת בריאות העם
1940⁴, המיועד לפי תעודת הרישום שלו לאשפוז חולים
סיעודיים, סיעודיים מורכבים, תשושי נפש או שיקומיים בלבד ;

(ב) מעון או חלק ממעון המיועד לאנשים עם מוגבלות שקיבל
רישיון לפי חוק מעונות יום שיקומיים, התשי"ס-2000⁵ ;

(ג) מרכז יום או מפעל מוגן המיועד לאנשים עם מוגבלות
המופעלים על ידי רשויות המדינה או תחת פיקוחן ;

(ד) מוסד לטיפול סוציאלי, מוסד לטיפול רפואי או מוסד
לטיפול משולב, כמשמעותם בחוק הפיקוח על מוסדות לטיפול
במשתמשים בסמים, התשנ"ג-1993⁶, שקיבלו רישיון לפי אותו
חוק ;

(ה) מעון המופעל על ידי משרד הביטחון, המיועד לאנשים עם
מוגבלות נפשית הזכאים לתגמול לפי חוק הנכים ;

² ק"ית התשי"ע, עמ' 810.
³ ק"ית התשי"ד, עמ' 500.
⁴ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' (ע) 191, (א) 239.
⁵ ס"יח התשי"ס, עמ' 169.
⁶ ס"יח התשנ"ג, עמ' 126.

(ו) טיפול וסיוע אישי, חברתי או שיקומי, לרבות ליווי והדרכה, במסגרות חינוכיות, סיעודיות, טיפוליות או שיקומיות המתקצבות או מפוקחות על ידי משרדי הממשלה או הרשויות המקומיות."

דברי הסבר

חיילים משוחררים אשר עובדים ב"עבודה מועדפת" המנויה בלוח ח' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי), זכאים לקבל מהמדינה מענק כספי, אם התמידו בעבודה מעל לפרק זמן מסוים הקבוע בחוק.

רשימת העבודות המועדפות לפי החוק כוללות עבודה בתחנות דלק, באתרי בנייה, בבתי מלון, עבודות חקלאיות, עבודות שונות במגזר התעשייתי וכן עבודות סיעוד.

מטרת המענק היא לעודד עבודה במקצועות לא מבוקשים או מקצועות שהמדינה מעוניינת לקדם. חוק הביטוח הלאומי בנוסחו כיום אינו כולל במסגרת העבודות המועדפות עבודה בטיפול וסיוע לאדם עם מוגבלות השהה במוסדות חינוך מגיל 3 ועד גיל 21, במסגרות יום ותעסוקה לבוגרים מעל גיל 21 ובפעילויות הפוגה ופנאי (במסגרת מועדוניות). כמו כן, רשימת העבודות המועדפות אינה כוללת עבודות שעניינן ליווי והדרכת אנשים עם מוגבלות או עבודות טיפול וסיוע אישי לאדם עם מוגבלות שאינו מחזיק בהיתר להעסקת עובד זר.

בשנים האחרונות ישנו מחסור בכוח אדם במסגרות ובמקצועות לטיפול וליווי של אנשים עם מוגבלות. המטרה המקורית בבסיס הסדר העבודה המועדפת היא לעודד תעסוקה בתחומים הסובלים מבעיית כוח אדם מובהקת, לכן, על המדינה לעודד חיילים משוחררים לפנות לעבודות אלו בהן קיימת מצוקת כוח אדם, וזאת באמצעות הרחבת התנאים המזכים במענק.

לפיכך, מוצע לקבוע כי עבודות שעניינן ליווי והדרכת אנשים עם מוגבלות (לא רק סיוע וטיפול אישי) יוכרו כעבודות מועדפות.

בנוסף, מוצע לבטל את התנאי שעבודה מסוג סיוע וטיפול אישי תתבצע מול אדם עם מוגבלות המחזיק בהיתר להעסקת עובד זר. ממילא, בשל פערי תרבות ושפה, העסקת עובד זר אינה אופציה רלבנטית עבור חלק גדול מהאנשים עם מוגבלות או אנשים עם אוטיזם ועם קשיי תקשורת הנזקקים לסיוע.

כמו כן מוצע לכלול גם עבודות טיפול וסיוע אישי, חברתי או שיקומי במסגרות סיעודיות, טיפוליות ושיקומיות המתקצבות או המפוקחות על ידי משרדי הממשלה או הרשויות המקומיות, לרבות במסגרות משלבות (כגון ביחס לסייעות שילוב של תלמידים עם מוגבלות שלא במסגרת החינוך המיוחד). כך ניתן יהיה לעבוד בעבודה מועדפת גם בעבודות חינוכיות עם ילדים עם מוגבלות בגיל 3 ומעלה, במרכזי יום, במרכזי הכשרה ותעסוקה, במסגרות פנאי, במועדוניות והארכות יום.

בנוסף, מוצע להעניק זכאות למענק כספי יחסי גם עבור מי שעובד בעבודה מועדפת במשרה חלקית, וזאת כדי לעודד תעסוקה במשרות שמטבען הן חלקיות, למשל במסגרות פנאי ותעסוקה לאנשים עם מוגבלות שבהגדרה מתאפיינות במספר מצומצם של שעות עבודה יומיות ולכן כרוכות בקשיי גיוס.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ו' באב התשפ"ג (24.07.2023)